

MAGYAR KURIR.

Indult Bétsből, Kedden, Februárius' 28-dikán, 1832.

B é t s.

Ö Ts. K. Felsége méltóztatott Febr. 3-kán költ Kir. végzése által Méltóságos Horváth János Urat, — a' Székes-Fejérvári Megyés Püspököt, belső titkos Tanátsossá kegyelmesen kinevezni.

Ö Ts. K. Felsége méltóztatott Febr. 9-dikén költ Kir. végzés által Méltos. Petheőfalvai Uzsovics János Urat Ns. Nyitra Vármegyének első Al-Ispányát és Méltos. Nagy Lónyai Lónyay János Urat, Ns. Beregh Vármegye első Al-Ispányát a' Nagy Méltóságú Magyar Kir. Helytartó Tanátshoz valóságos Tanátsosokká kegyelmesen kinevezni.

Akár hova vessenek is a' végzések egy jó Hazafit, soha sem felejtkezik az el szülötte földjéről. Hazája 's Nemzete eránt viseltető fiúi háládatos érzésének idegen földön is tud táplálatot adni az által, hogy magát annak szolgálatjára teljes ereje szerént igyekszik, tehetségeinek kimívelése 's tökéletesítése után, alkalmatossá 's annak valaha hasznos tagjává kiformálni. Az anyai Hon' szeretetét mind a' józan ész, mind a' nemes szív ösztönéből óhajtjuk fenntartani: de azonban szükséges, hogy ezen kívánságunk ne tsak szóval buzogjon ki szájunkból, ne tsak a' láthatáron tévejjünk; hanem Hazánknak szolgálatjára tzelző iparkodásaink tettekkel

tündököljenek. — Örömmel említjük, minő szép példáját adta ennek a' Bétsi nevezetes és régi Ns. Pázmáni Collegiumban tanuló Nevendék Papság, a' midőn ennek Tagjai, elhatározták, hogy módjok lévén itt a' Ts. K. Universzitasban a' Magyar Törvénynek tanulására, arra, minden rendes kötelezetéseken kívül magokat reáadják, 's ehez képest szorgalmok és tett előmenetelek megbizonyítása végett a' folyó hónap 3-kán ott a' Honni törvényből nyilvános megvizsgáltatásra meg is jelentek. A' holott a' Haza benne helyhez tetett reményének olly díszesen megfelelték, hogy mi kedves kötelességünknek tartjuk, ezen történetet, a' tisztelendő Ifjúság méltó ditséretére 's további serkentésére édes Hazánknak illy módon bemutatni. Annál inkább mivel biztonosan állíthatjuk, hogy Hazánk minden részeiből az ezen Ns. Pazmaneumba válogatott nevelendő Ifjúság, igen kiterjedett egyházi műveltetése mellett, a' Magyar nyelvet is, buzgón pártolja, valamint Hazáját érette lángoló szívvel szereti.

N a g y B r i t a n n i a.

A' Felsőház Febr. 7-ki ülésében Gróf Grey, azon kérőlevelek felolvasása alkalmával, mellyek a' tizedek

el törléséről és Irlandiában az Ekklesiái jószágok felosztásáról szóllottak, így nyilatkoztató ki magát: Én az említett kérő levél foglalatjában soha nem tsak meg nem egyezek, hanem, imékereken meg mondom, hogy annak, minden hatalmamban lévő eszközökkel ellene fogok dolgozni. Meg vallom, hogy az Irlandiában ezennel uralkodó elégedetlenség eltávoztatására, 's ugyan ott a Papság jelen állapotján való jobbítására tzelozó rendszabásokra nagy szükség van; — de azt soha meg nem engedem, hogy ezen rendszabások valami más alapra építtessenek, mint az Irlandiában fenn álló jussokra. Mert az Ország közönséges Interességével tsak egyedül ezen juss megörzését tudom legtökéletesebben megegyeztetni. Irlandiára nézve szükségesebbnek semmit sem tartok, mint arról gondoskodni, hogy ott a' törvény hatalma fenn tartassék, és minden tartózkodás nélkül egyenesen kimondom: hogy én, ha a' törvény, a' mint most van, nem elegendő; kész szívvel felruházom az Irlandiai Igazgatószéket nagyobb hatalommal, mellyel az a' maga rendelkezéseinek illendő engedelmisséget szerezzen. Most a' meglévő Törvény talán mindeneknek szükségeit betölti. Ha ellenkező eset adná magát elő, ezen dologra nézve olyan javallatot fogok Uraságtok elébe terjeszteni, mellyet a' Parlament, éles belátása szerint, bizonyosan jóvá fog fogyni. El tökéletett szándékom, a' törvénynek tekintetet és az Igazgatószéknek tiszteletet szerezni, 's mondhatom, hogy ezen tzelom végbevételére semmi nélkül sem szükölködöm. A' T e i m e s, a' Ministernek ezen erős tzeljára azt jegyzi meg, hogy ő ennek véghez viteleiben nem fog bóldogólni 's azt állítja, hogy annak irtóztató következésének kell lenni, — 's a' nemes Gróf úgy jár,

mint egy feneketlen mélység szélén, a' vak.

Az alsó ház' Febr. 9 kén tartott Ülésében Courtenay Ur, régi ígérete szerint, Angliának a' Portugalliai dolgokkal való öszveköttetéséről beszélvén, először is azt mondá, hogy ő, — mivel Anglia, Portugalliával, mint legrégibb szövetségesével már négy esztendő óta semmi diplomatikai egybeköttetésben nintsen, és a' Király beszéde tartalma szerint Portugalliának jelen állapotja, Európának békességét veszedelemmel fenyegeti, — a' felől Lord Palmerston tól felvilágosítást kérni, kéntelen. Egyéberánt, a' mi az ő személyes vélekedését illeti, előre mondhatja, hogy ő a' Portugallia jelen ügye felekezetei között őltalmazni egyikét sem akarja. Ezen felekezetek nem az ő, hanem egyedül Portugallia tzeljára tartoznak. Az ő vélekedése szerint, mindenek felett a' Nem e l e g y e d é s systemáját, mellytől Európának békessége függ, kellene fenntartani. Ezután a' beszélő, Portugalliának a' közelebb lefolyt négy esztendő alatt való történeteiből, a' mennyiben nevezetesen azokban Angliának és Frantzia Országának befolyások vólt, azt hozza ki, hogy Frantzia Ország, Portugallia felől való tzeljaira, Dom Pedro által igyekezett eljutni. Hogy megmutassa, melly különös politikát követett Anglia Portugalliára nézve, a' jelen üléseket megnyitó királyi beszédből a' következő tzikkelyt hozza fel: „A' Portugalliai Kormányshék magaviselete, és az által, az én alattvalóimon több izben véghez vitt sértések, azon Országgal való diplomatikai egybeköttetésemet félbeszakasztották. Egy olyan Ország állapotjában, mellyet a' legszorossabb szövetség kötelei kaptsolnak Angliához, nékem szükségesképpen nagy részt kell

vennem, és az én figyelmetességemet a' Bragançai Ház legöregebb ága Európába való visszaterésének 's' egy per alatt lévő örökség veszedelmeinek szükségesképpen kellett azon dolgokra vezérteni, mellyek által nem csak Portugalliának bátorsága, hanem az egész Európa közönséges interesséje kockáztatik." Ez a' beszéd, így szól továbbá Courtenay, ilyen formán Dom Pedrónak Európába lett érkezését hirdeti, — a' melly dolog pedig a' múlt esztendő Julius havában már megeseett. Ugyan az a' beszéd valami per alatt lévő örökség következésére is tzelez. Ilyen esetben az Igazgatóságoknak maga viseletében nem kellene habozni, hanem magát szorosán a' Neutralitashoz tartani. A' beszélő azt hiszi, hogy a' Nemes Lord (Grey) segedelemre leendő felszólítására, azt kellene felelni, a' mit Aberdeen a' Dom Pedro kérésére ez előtt három esztendővel felelt. Annak ellene, senki sem mérészene tselekedni, mert ha van tiszta és kétségbe hozhatatlan igazság, ez az, hogy az Anglus törvény az idegen Statusok pereibe való minden beleavatkozást tilalmaz. Azt akarja tudni a' beszélő, hogy megtartá e' mind eddig az Igazgatóság maga erejében azt a' törvényt, melly kemény büntetést diktál fejekre azoknak: kik, az Angliával békességben lévő Országok ellen katonákat szednek, azoknak felkészítésére segedelmet nyujtanak? Kivánja továbbá tudni Courtenay, ha valljon fel van e' az Igazgatóság arra szóllítva, hogy ezen törvényeket kötelező erejűekké tegye, ha ez úgy van, kötelessége lett volna annak ezen fel szólításnak engedni. Mikor a' kormányszék vagy egyik vagy másik résznek fogja egyetértésből pártját, az által a' korona tanácsadója bizony nagy dolgot válalt magára. De

azt lehetne mondani, hogy az Igazgatóság a' töle felvett úton, Portugalliát a' Spanyol hatalom alá való jutástól örzi meg. Ez ugyan nagyon sovány vigasztalás volna, ha Portugallia azért a' Frantzia Igazgatóságoknak tartoznék köszönettel, vagy talán még adóval is. Courtenay beszédjét azon kívánsággal rekeszti bé: hogy azon ne talán meglévő hivatalos leveleknek rövid sumája, mellyek az idegen szolgálatra való katonai szedésben, 's' a' portugalliai hadhoz való készülésre fordított segedelemben fel világositást adhatnának adodnék elő és hogy az Igazgatóságoknak ezen tekintetben való maga viselete felől a' Parlament tudósittassék. — Courtenaynak éppen említett javallatjáról Mackintosh Úr azt mondja, hogy ő olly kevés okon épült javallatot, életében soha sem látott, és hogy az egész, tsupa hamis hírekből indult ki. — Lord Elliót, mint szemre hányást, úgy említi, hogy az igazgatóság, az Angliában tethadi készületekről idejében tudósittatott, még is azt nem akadályoztatta. Ezen kérdésre nézve kit illet a' portugalliai korona? azt állítja Elliót, hogy a' Cortesek többszöri határozása szerént. Portugalliának, semmi idegen Hertzeg Királya nem lehet. A' honnan Dom Pedrónak, mint Brazíliai Tsászárnak, a' Portugalliai koronához semmi jussa nem lévén, arról a' más javára le nem mondhatott. Külömben Angliának ezen kérdéssel semmi dolga. Végezzék el magok a' Portugallusok, hogy kit akarnak Királyoknak. Angliának azon politikájára nézve, melly szerént az nem akarta Dom Miguelt meg esmerni, a' beszélő megjegyzése ez: hogy Dom Miguelt két ollyan hatalmasságok esmerték meg, mellyek sok dolgokban nem egyeztek egymással; nevezetesen

a' Pápa és az Amerikai Egyesült Státusok. Sokszor hallotta a' beszélő, ezen házban, az egyesült Státusok példáját, mint követésre méltót, úgy emlegetni — és ezt a' jelen esetben használhatónak állítja. Mi hasznát vette Anglia a' Dom Miguel megesmerésének? — Felelet — hogy az által Portugalliában kevesebb vámot fizet. — Oberster Davies Dom Pedró ügyét óltalmazta, égy úgy vélekedett, hogy ha az (Dom Pedró) a' Portugallia földjén volna és Spanyol Ország sereggel menne ellene, Angliának kötelessége volna ötöt segiteni.

Lord Palmerston a' Courtenay javallatjára így felelt: Mikor az Igazgatószék a' brittaniai alatt valókon ejtett sérelmekért Portugalliától elégtételtvett egyebet nem tsinált, tsak az elébbeni Ministerium kívánságait teljesítette. Ez tsak fenyegetődött — mi tselekedtünk. Ha mind azon irások, mellyek ezen dologban egyszer mászszor kiadattak, felhányjuk a' Pallérozott Európa Igazgatószékei között egyet sem találunk, melly magát e' másik eránt úgy viselte volna mint Portugallia magát 1828 óta viselte mi erántunk. Minden említett irások, a' legdurvább sértésről és nyomásról tesznek bizonytságot mellynek fő charecterei ide mennek ki: Portugallia törvényeinek és a' két Országok közt lévő tractatusoknak megsértése, — tsupa gyanúra való megfogás, — eleinte vád nélkül való tömlötözések — utóljára a' vádnak megvizsgálása nélkül való szabadon botsátás és a' kárpótlás nem akarása. Anglia minden fenyegetődzéseinek vagy semmi vagy új sérelmek voltak következései, mind addig, mig a' jelen Ministerium hivatalába nem állott (az egész Házban nagy tetszés). A' Nemzeteknek a' Historiájában sehol sints rá példa, hogy valami olly goromba sérelmeket nagyobb tú-

réssel és lágysággal szenvedet volna. — Ama másik ódalazt is veti szemünkre „hogy nekünk Frantzia Országának mód nélkül való kívánságai ellen védelmeznünk kellett volna Portugalliát.“ A' mi érdemes barátunk Frantzia Országának Portugalliára való neheztelése okául tsak éppen a' Bonhomme esetét emlegeti. Pedig arra nekik is számtalan helyes okaik vagynak. — Mellyek között a' Minister sokakat számlálván el, beszédét így folytatja. „A' legnagyobb igazságtalanságot követtük volna el, ha mi Frantzia Országának akkor ezt mondtuk volna: Nem, nektek, megsértett alatt valóitokért elég tételt kívánni nem szabad; — mi vagyunk Európának Urai, tsak nekünk van jusunk Portugalliát kényszeriteni arra, hogy nekünk eleget tegyen, azt pedig meg tiltani, hogy mással, akárki legyen az, ugyan azt tegye. — Mi Portugalliát úgy nézzük, mint a' melly a' mi uralkodásunk alatt van, annál fogva annak megengedjük, hogy rajtunk kívül egész Európát sértegetheti, és az a' kinek tsak gondolatjába is jön, hogy azért boszszút álljon, mind szárazon mind tengeren velünk fog hadakozni;“ (tetszés a' Ministerek padján) Különös jelenet hogy ez idő szerént a' Politikában az Igazgatószék ellenkezői mind itt mind Frantzia Országban mindenik a' maga nemzetének hadba való keverésére törekeszik. Én ugyan a' Háznak bátran merem azt a' vigasztalást adni, hogy a' jelen Ministeriumra az e' féle próbatételeknek semmi erejek nintsen. A' Ministerek egy olly felvilágosodott és mélybelátású Hatalommal való barátság betségét, mint Frantzia Ország, belsőképpen érzi, és azt hiszik, hogy az Anglia és Frantzia Ország közt lévő békesség és barátság erős alapra van építve. Sokkal több egymással közös In-

teresséjek és érzések vagyon ezen két Országoknak, hogy sem azok a' szabad institutiók ellenségei által külön válhatnának, és ámbár a' jelen esetben azal vádoltattak a' Ministerek, hogy Frantzia Ország eránt részre hajlók voltak, reményilem mind az által, hogy az Anglus Nemzet meg van győzöttelve a' felől, hogy az ő interesséje megsértése nélkül azért történt, hogy hajdani ellenségünkkel szíves egyességet köthesünk, és egy a' két nemzetnek egyforma betsületére való úton* békekészen mehesünk. — — Az én érdeemes barátom vádjának másik pontjára megyek által; hogy nevezetesen mi, a' Neutralitás és nem elegyedés principiumát, mellyet az elébbeni Ministerium tett fel, általhágtuk. Ezen vádnak egész alapja ott van, hogy az Idegenek számára való katonaszedést ellenző törvénynek kötelező erőt nem adtunk. Ollyan írások előterjesztéséről is beszél az én érdeemes barátom, mellyekről tudni tartoznék, hogy azokat semmi féle Igazgatószék jóvá nem hagyhatja, — mellyeket az Igazgató székhez tsak magános személyek küldöztek, mellyek minden megtörtént dolgok elő adása nélkül való értekezések, és a' mellyeknek tárgyai későbbben adtak valami törvényes tselekedetre alkalmatosságot. Hogy az Igazgatószék a' Perlekedők közzül valamellyikhez szítana; annak sem ollyan dolgok által, mellyeket tselekedett, sem ollyanok által, mellyeket elmúlasztott, jelét nem adta. Nagyon helyes megjegyzése vólt oda feljebb, egy mellettem ülő nemes barátomnak, hogy a' nevezett bill éppen nem ollyan, mellynek kivitelére az Igazgatószék köteleztetnék. Azon törvényre, mellyet Courtenay sürget, minden ember általhat 's ugyan azt kötelező erejűvé teheti; — és nem foghatom meg, hogy

a' Portugalliai fő Consul mitsoda jussal, — szállithatja fel a' Britanniai Igazgató széknek arra, hogy az illyen környülállások között valamit tselekedjék, hollett ha a' felek ellen jó bizonyosságai vagynak, azokkal maga is bánhat törvényesen. (Folytatása következik.)

Melly közönségesen fogják Angliában a' Hollandusoknak pártjokat, és mindenek, mennyire kárhoztatják a' Ministerek külső politikáját, bizonyítják azok a' Couriertól illyen tizim alatt: a' Hollandusok Patriotismus a' felhordott száma nélkül való történetek, mellyekből a' haza eránt való buzgólkodás közönséges vólt tetszik: mert még 60 esztendő embere, és már a' katonai szolgálatot elvégzett 's pensióban lévő tiszték is mint köz katonák úgy állottak ismét a' sereg közzé.

A' Times, Courier, és a' Globe szokatlan dítséretekkel magasztalják a' Don Pedro Nyilatkoztatását, azt éppen a' környülállásokhoz illőnek, 's a' Portugallusok szívére nagyon behatónak állítván.

Egy Dublini Ujság szerint Irland részeiből rettentők a' tudósítások, 's ugyan az kétségbe hozza, hogy elegendő katonaság volna ott az Insurgensek elnyomására.

F r a n t z i a O r s z á g.

A' Követek Kamarájának Febr. 15-ki Ülésében Luneau Urnak azon törvényjavallatja vitatódott, melly szerint ezután a' Párisi Érsek fizetése 50,000-ról 25,000 frankra tétessék le, valamit az azon kívül lévő más 25 Érsekeké 13,000-re — úgy hogy 325,000 Frank helyett, erre, tsak 195,000 Frank fordittássék. A' fent említett Luneau Úr a' 66 Püspökök estendei fizetését 10,000 Frankra kívánja tétetni, — és így az

eddig ezen végre tett 990,000 Frankból álló költséget 660,000-re akarja lehúzni. Ezen javallat szerint a' Status eszten-dönként mindössze 485,000 Frankot ki-mélne meg. Ehez a' javallathoz tartozik ez is, hogy azok az Érsekségek és Püs-pökségek, mellyeket a' az 1801-ső eszten-dei Concordat meg nem erősített, meg-üresülvén, új subjectumokkal ne töltes-senek bé. Az Isteni tiszteletre ügyelő Minister és Perier ezen javallat ellen nagyon ki keltek, azt állítván, hogy az a' Római udvarral kötött Tractatusok-nak ellene van 's a' közönséges tsen-dességet bizonyosan megzavarná. O di-lon Barrot midőn maga megismeri, hogy az Eklésiai hivatalok száma kevesítését illető Tractatus a' Papok széke elébe tartozik, mással azt kívánja meg-esmertetni; hogy ha az Ország pénzével való takarékos bánásról van szó, az egyenesen a' Kamarát illeti, és an-nak a' fizetések meg kissebbíteni min-den időben van jussa. A' Luneau tör-vényjavallatjának első része, melly ne-vezetesen a' Papok fizetése kevesítésé-ről szól el fogadódott, a' másik pedig némelly megürülendő Erseki és Püs-pöki székekről — vissza vettetett.

A' Dom Pedró hajóseregének Belle-Isleből Febr. 10-kén történt el-indulása előtt, a' sereget kormányozó Admirál Sartorius egy Napiparan-tolatban adja tudtokra minden hajósle-gényeknek és katonáknak, hogy az 55 Schillingből álló havi'sóld, mellyet Dom Pedró ígért, 5 Schillingel szaporitta-tik. Egyszersmind, hazafiait (ő Anglus) a' nemes és igaz ügynek szívesen való óltalmazására serkenti, reménylvén, hogy vitézségek, és az Isten segedelme mellett az ifjú Királyal dolga szeren-tsésen fog kiütni.

Párisban Febr. 15-kára viradóra láz-zasztó tzedulák raggattattak ki, mel-

lyekben a' nép meghívattatik, hogy az, a' kitett napot a' Berry Hrg halála emlékezetére szentelné. Többnyire min-den közönséges helyeken lehetett ta-lálni olyan írásokat, mellyek az V-ik Henrik hosszú és szerentsés életéért könyörgéseket foglaltak magokban.

Toulonból Febr. 8-kán: Nava-rinból ma érkezett meg Dupont Ka-pitány azzal a' hírrrel, hogy az új Prae-sidens ellen egész Epirus és Rumilia fellázzadt. Az Argos körül lévő vize-ken tartózkodó Orosz hajós sereg a' fe-kete tengerről érkezett néhány hajók-kal szaporítottatott.

Marseilleből Febr. 11-kén Te-legráfon jött parantsolat szerint a' Suf-frén nevű linea hajónak a' 66-dik li-nea regementet az Ancona környéke vizeire kellett szállítani.

Febr. 12-kén a' Touloni Avi-so is jelenti: hogy a' Marengo ne-vű hajó hasonlóképpen parantsolatot kapott egy Bataillonnak az Olasz par-tokra való vivése eránt.

A' Lengyel Biztosság Mauguin Úrnak egy a' Követek Kamarájához in-tézett kérő levelet adott által, melly-ben az keservesen panaszkodik, hogy a' lengyel kivándorlottaknak a' Fő városba való menetel meg tiltatott, és hogy tartózkodások helyéül csak Avignon és Chateaurouz van ki-mutatva. — A' kérő levél foglalatja az: 1-ör hogy a' lengyel kivándorlottaknak egész Frantzia Országban mindenütt sza-bad legyen lakni. 2-ör hogy a' kiván-dorlottak számára rendelt segedelem, az a' nélkül szükölködők között osztassék ki, a' nélkül, hogy azok ezzel lakások szabad választása jussát elvesztenék. 3-szor, hogy a' Ministerium magát éret-tek közbevetvén, hárítsa el azokat a' nehézségeket, mellyek a' Lengyelek-nek Frantzia Országba való szabad be-

meneteleket akadályoztatják. 4-szer, hogy minden féle fegyverű lengyel légzők formáltassanak. — Midőn a' Perrier mesterkedése miatt így nyomtatnak a' Vitéz Lengyelek még ott is, a' hol egész bizodalommal kerestek magoknak menedék helyet, nem tsuda, ha, a' mint némelly Újságok írják, közülők sokan el keseredve hagyják ide Európát és Amerikába mennek.

A' Pairek Kamarájának Ülésében, Febr. 16-kán jelenti Gróf Tescher, Jan. 21-diki gyász-innep eltörléséről, (XVI-dik Lajos ezen a' napon ölette-tett meg) szólló törvény javallatot, a' Biztosságnak azon ítélettételével, melly szerént a' törvényszékek ülesei Jan. 21-kén ennek utánna is szünjenek meg minden egyéb szomorú tzerimoniák pedig töröltessenek el.

Gróf Saint Aulaire Lajos Párisból Rómába Febr. 14-kén ment vissza hivatalos levelekkel.

B e l g a O r s z á g.

Folytatása a' Képviselők Kamarája Febr. 9-kén tartott Ülésében Belga Ország állapota felől tartatott vitatásoknak. — G e n d e b i e n így felel a' Ministernek: Szinte esztendeje már, mi ólta némellyek azt allítják, hogy a' Diplomacia rolléjának rövidnek, igen igen rövidnek kell lenni. Azt is hallottuk emlegetni, hogy a' Diplomacia az ólta véghetetlen lépéseket tett. Az Valósággal nagy lépést tett a' 18 tzikkelyek hozásakor, — a' mit mi, az ezekből reánk hárúlt hasznokból következtethetünk; későbbben ugyan az, a' 24 tzikkelyek készítésekor ismét nagyot haladt előre, — de tsak az említett értelemben. Ha még néhány olly

iróztató lépéseket teszünk, és erőnk el nem fogy, esztendő múlva talán teszünk valami elhatározott Tractatusra szert. — Éppen most hallották az Urak, hogy a' Hatalmasságok meg egyezésének tsak az vethetne gátot elébe, ha azoknak meghatalmazottjai, hatalmok körén kívüljártak volna. Ki hitte volna, hogy 3 hónapi halasztás után, nem más okokkal állanak a' Ministerek előnkbe. Hogy a' helybe hagyást az adott ok hátráltatná, tsak abban az esetben lehetne el hinni, ha a' Londoni Conferentzia tagjai minden emberek között a' leg haszontalanabbak vólnának. A' Tractatus helybehagyása halasztásának okául némelly politikai kinézéseket is hordogattak elő. Azokat a' kinézéseket éppen úgy lehetett volna ezelőtt három hónappal látni mint most. Mellyre nézve a' felelet semmit sem ér. Két Hatalmasságok meg egyezvén a' Tractátusban, azt kérdém, hogy mi lenne belőle, ha ezt a' még hátra lévő három Fejedelem nem tselekedné? Ezt a' feleletet vettem, hogy Angliának és Frantzia Országnak megegyezések elég, a' Tractatusnak mindenekre kiterjedő kötelező erőt adni. Az az, a' tévelygést tovább tartóvá akar ni tenni. Olvassuk meg tsak a' 27-dik tzikkelyt: „míg a' Tractatust minden hatalmasságok jóvá nem hagyták, az Anglia és Frantzia Ország meg egyezése addig kötelező nem lesz.“ Kéntenlenített fogunk ujonnan egyezni; — mert, mint más dolgokban, a' Diplomatiában is, tsak akkor tökéletes valamely Egyezés, mikor azt minden felek aláírták. Hatudnám, hogy a' Tractátusban nem fognak minden Fejedelmek meg egyezni, még most adnám tudtára a' Nemzetnek, hogy annak ollyan állapotba kell magát helyhezíteni, mellyben az erőt erővel verje vissza. Mi most is

éppen azon a' ponton állunk, mellyen ez előtt három hónappal állottunk, — bártsak egy pillantatot se botsátanánk el a' nélkül, hogy azt ne használtuk légyen! Mit hajtunk mi egy Anglus Ministerre, ki a' Parlamenti beszédében azt állítja, hogy a' Tractátus mindenkor kötelez? Már meg mutatám, hogy ő hibázik. Megesmerem a' külső Ministeri hivatalnak terhes és fáradságos voltát, de tsak azt sajnálom, hogy az a' maga állapotját elébb nem esmerete meg, és hogy olyan hijában való ígéretekett tett, mellyel az ország nyakára, egy azt lealatsonyító tractátus tukmáltatott, — és olyan reménységekkel ketsegteté azt, mellyek soha sem fognak bételyesedni. — Haerne Úr kérdezé; valyon Belgium kötelző erejűnek tartja e' magára nézve a' Tractatust, ha szinte három hatalmasságok azt jóvá nem hagyták is Muelen aere (a' külső Minister) feleletül, Angliának feljebb említett nyilatkoztatását újítván meg, kérte Haerne Urat, hogy ezzel a' kérdéssel többet ellőne állana.

A' Sereg fő hadi vezérének General Despréznek a' Király minden nap ad audientiát, azzal tánátskozik, és a' sereg miben létéről kíván tőle újabb újabb tudósítást. Hágai levelek szerént a' Hollandia hadi készületei is bizonyosok. A' két Királyi és a' Szász-Weimari Hrgek a' sereghez útaztak, és megparantsolták, hogy tsapatjához minden katona sietve térjen vissza.

A' Pénz folyamat Februárius' 27-dikén,
közép árr:
A' Státus' 5p.Centes Obligátzióji 86

Folytatása a' Fél-Árkus Toldalékban.)

Az 1820-béli sorsosok: 179 1/16
Az 1821-béli hasonlók: 121 1/16
Bétsvárosa 2 1/2p. Centes Bankó Obligátzióji: 47 3/8 for. keltek, mind Conv.
A' Bank-Aktziák keltek 1122 for. ton Conv. Pénzhen.

Magyar és Erdély Ország.

Budán kiadatott hivatalos tudósítok szerént, Febr. 21-kéig 65 Törvényhatóságnak 3242 Helyeiben megszűnt a' Cholera; de 27 Törvényhatóságnak 1564 Helyeiben még uralkodik, mellyekben 9461 betegek voltak akkor orvoslás alatt.

Károlyfejérvár Febr. 12-kán 1832.

Most, midőn Hazánk Fejedelmi Geniusa, kinek hatalmas paisa az ismételten fegyverrel dühösködő ellenséget is megszégyenítette, születése 64-dik évére viradtával széles kiterjedésű Országainak iránta lángoló szíveiket hártalan öröme gerjeszti; Szabad Királyi Várasunk vég nélkül forró érzésekkel eltelve ébrett fel az ágyúk ezen fényes Innepet jelentő ropogásaira. A' nap maga kívánván ülleni ezen ditső napot, tavaszi kellemmel emelkedék, és alkalmatosságot szolgáltatott, hogy mindenek legnagyobb fényben, 's formaruhákban jelennének meg a' pompás Isteni tiszteletre; mellyet magos érdekekkel koszorús Dultzeniai Püspök Erdélyi Nagy Prépost Abbas Méltóságos Hene Xav. Ferentz Úr Ő Nagysága fényes assistentiával mondott el; melly alatt a' Te Deum: és mise fő részein a' B. Wa-

T O L D A L É K,

A' MAGYAR KURIR'

17-dik Darabjához.

a' B. Waquant Ezeredjéből egy Osztály nagy gyakorlottsággal, ágyúk és mozsár-ágyúk követésével tette a' szokott lövéseket. Ennek végzetivel egy szívvel, egy lélekkel énekeltetett el az egész gyülekezet által azon kedvelt nép-ének: **Tartsd meg Uram! Ferentz ünk**et. Ezután minden Hivatalok bémutatták üdvezleteiket, Várunk zöldelő érdem borostyányival tündöklő Vezére Generális Treienfeldi **Lenk Ignátz Úr** Ő Nagyságánál: a'ki ugyan tsak minden Hivatalok választottjait pompás ebéddel megvendégelvén; a' felett a' Felsőges Fejedelmünkért, az ifjabb Magyar Királyért, Felsőges Fejedelem Aszszonyunkért, és az egész Ausztriai Uralkodó Házért véghetetlen elragadtatással ágyúk és mozsár-ágyúk ropogási közt a' legbuzgóbb jó kívánások öntettek ki. Estve ágyú durrogások által jeladatván, az egész Város és Vár diszesen kivilágosított: ezt követte ugyan a' Tek. Tanács rendelkezéséből a' szegényekjavára egy szép Bál.

Adja az Eg hatalmas Ura, hogy még számos Esztendőkre világositson ezen öröm Innep nap boldogságunknak láthatárán; mellyben a' határtalanul tisztelt, és szeretett Hazánk édes Attya iránt buzgó fiúi tiszteletünk áldozatai szívünk oltárain illatozhassanak. F.

Novemb. 11-kén 1831. hunyt el Bétsben a' Ts. K. Udv. Haditanács Prezidense, és Horvát Ország Bánja, Maros Némethi és Nádoskai Gróf **G y u l a y Ignátz**, Hadi Tárnok, Arany Gyapjas Vitéz és számos Vitézi Rendek Tagja, mint alább meglátjuk.

Gróf **G y u l a y** született Sept. 11-kén 1763 ban, Brassóban Erdélyben. Attya, Gróf **G y u l a y Sámuel** Ts. K. Feldmarsechali Helytartó, egy a' hét esztendő háborúban fénylő tettei által kitünt Hős, fiát is a' hadi szolgálatszentelte, 's ahoz képest neveltette; mellytől már 1781 az Attya Regementjében mint Kadét kezdte el a' 18 esztendő Ifjú Katonai pályáját.

Már 1783-an **Al-Hadnagy**i, — 1784-ben **Fő Hadnagy**i, — 1785-ben **Kapitány**i rangra emeltetett. — Szolgálatjában mutatott szünetlen buzgósága 's fáradhatatlan munkássága, mellyet a' hadi tudományokra fordított, magára vonta főbb Tisztjeinek figyelmét, 's már ekkor reménységet nyújtott egy benne nevedő jövendő Hős felől; a' minek az elkövetkezett Török háború alatt jeles hadi tettei elég bizonyosságait adták. Még ezen háborúkiütése előtt 1788-ban általtétetett Gróf

G y u l a y a' 11-dik számú Banalis Hátár Regementhez, a' hol 1789-ben Már-tziusban 2 dik Májusban 1-ső Májorra, 1790-ben Oberstlieutenántá neveztelett, és az eddig Vukassevich Szabad-vállalkoztak serege, melly ezen idő ponttól fogva az ő nevét viselte az ő vezérlése alá bízott. 1791-ben ezen sereg eloszlott, 's már 1792-ben egy új az ő nevét viselő Szabad-sereg commandója bízott reá, mellynek felével 1793 a' Rajna mellé vonult. Itt mutatta ki Katonai talentomát, 's bátor lelkét ditső hadi tettei által, mellyek még élő hartz-bajtársai emlékezetében vannak, azon táborozások korkönyvében pedig örökre fennmaradnak. Ezeket 's az 1794-diki maga megkülömböztetését kívánta Ő Ts. K. Felsége a' Mária Ther. Katonai Rendje Keresztével megjutalmaztatni. 1795. Obersterré neveztetett. — 1799-ben az Ostrachi 's Stockachi tsatákban, 1800-ban az Altorfi, Möskirchi 's Ulmai verekedésekben kimutatott ditső tettei e' hír-koszorúzta Hősnek nyerték meg néki Fő Hadivezér Hertzeg Károlynak, 's az egész hadi seregnek határtalan bizodalját. October 16 kán Therézia Rendje' Commandeur Keresztje, 29-kén a' Feldmarchal-Lieutenanti Hivatal jutalmazták érdemeit. 1801-ben egy Gyalog Regement Tulajdonosává, — 1806-ban Horvát-Dalmata 's Tót-Országok Bánjává, 1813-ban Hadi-Tárnok Mesterré neveztetett ki. — Az 1813—1814-diki táborozásban vezérelte Gróf G y u l a y a' Hadi Seregek 3-ik szakaszát, 's nagy részt vett minden győzödelmes Hadi-tettekben. Dresdenál hol egy erős contusiót is kapott, hosszú és kemény tsatát állott ki, — Lindenaunál a' nevezetes Lipsiai ütközet igen nehéz problémáját, okosságával 's állhatatosságával fejtette meg. — Hocheim-

nál a' gyalogságot személyesen vezette az Ostromra; — Brienne-nél a' Frantziák egész jobb szárnyának tsak maga állott ellent, — és a' keménytsatát Dienville-nél az Aube hídnak mérész és szerentsés megtámadásával eldöntötte. A' Szövetséges Fejedelmek az ő fényes érdemeinek fontosságát megesmervén; mindjárt ezen tsata után az Austriai Leopold-, az Orosz Newsky-Sándor- — a' Bavariai Max. Jó'sef — a' Burkus veres Sas-Rendek' nagy Keresztjével tisztelték meg. — — 1825-ban Cseh Ország, 1829-ben pedig Austria' General-Commandója bízott reá. — 1850-ban a' Ts. K. Udvari Hadi Tanács Elölülőjének hirdettelett ki minekutánna ötet Ő Felsége az Arany Gyapjas Vitézek közé is felvenni méltóztatott.

Mind Katonai mind Politikai Hivatalában szüntelen szemé előtt tartotta a' Kötelesség' szentségét, a' lelkiismeretességet, mellyek az ő hosszú pályáját annyi ditsősséggel tetézték. Ritka ereje, tsudaálhatatossága, szüntelen az Egész megelegetésével tudták vinni külömbféle, valóban! nagy terhekkal járó hivatalait.

Azonban mind azon kotzkáztató veszedelmek mellett is, mellyek között forgott egész életén keresztül, megérte G y u l a y a' 5. Sept. 1851-ben fél százados esztendejét a' hadi Seregek közzé lett belépésének. A' Kegyelmes és Felséges Fejedelem megemlékezett ezen napon a' ditsősségről, mellyel G y u l a y a' 50 esztendők elforgása alatt szolgált a' Birodalomnak, és elküldvén néki a' Magy. Kir. Szent István Rend' nagy keresztjét, egy tulajdon kezével írt levélben kifejezte azon kívánságát, hogy a' Gondviselés még sokáig tartsa meg ötet a' Státus' boldogságára. Ezen szíves kívánság hangzott minden szájából min-

den felől, a' hol tsak'e' jubilált Ősz érdemeit esmerték. Fájdalom! nem lehetett az telyesedésbe! — — Nov. 11-kén kiragadta őt' e' világból a' halál; 's benne a' Tsászár egy hív szolgáját, a' Hadi Sereg egy első Katonáját, a' Státus egy fő díszét vesztette el. . . . . Gyász koporsóját, mellyet, az egész résztvevő Katonai sereg, 's kivált az ő régi hartz-baj-társai könnyezve kísérték, követte az ő egyetlen egy fia, kit a' Gondviselés, minekutánna két Gyermeke 's szeretett Hitvese elköltözésével fájdalmas tsapás esett érző lelkén, meghagyott Öregsége egyetlen örömére. Ez, ki nagy reményekkel biztató 's igazi katonai lelke által Igazgatóinak figyelmét már jó eleve megnyerte, bizonyosan érzi azon kötelezetetését, mellynél fogva a' Tábornál dífsösséges névre, 's Attya' hervadhatatlan babérjaira magát méltóvá tegye!...

Báró Stipsicz Jó'sef, Magyar Ts. K. valóságos titkos Tanátsos, Lovasság Generálja, és a' Status Tanátsban a' Katonai dolgok Osztályának Directora, ki a' mult 1831-dik eszt. Sept. 16-kán Bétsben meghalálozott, Sopronban született Aug. 15-kén 1755 ben. Már jó eleve különös nagy kedvet érezvén magában a' Katonai pályához, 19 esztendő korában lépett bé mint Kadét a' Tsászár nevét viselő Könnyű lovasok Regimentjébe tudományos esméretekkel 's szükséges míveltséggel felkészülve. Nem sokára ezután 1783-ban Regiment Adjutánsává, 1786 Főhadnaggyá neveztetett ki. Majd felváltva General Gróf Colloredo, General Hertzeg Liechtenstein, Feldmarchal Gróf Hadik által Adjutánsaiknak választatván ezen hivatalokban nagyokat ígérő ügyességének olly sok jeleit adta hogy II. Jó'sef Tsászár őt' 1788 Rapi-

tányságva emelte. Feldmarchal Báró Laudon Belgrád ostromlásakor őtet vette maga mellé Adj-nak, hol szerentsés tetteiből már lehetett gyanitni mit fog ő nagyobb körben tehetni. Ezek tették őtet 1789-ben Májorrá, és Fővezéri Szárny-Adjutánsá. 1793-ban mint General Hertzeg Coburg General-Adjutánsa a' Neervindeni tsatában kimutatott rettenthetetlensége által nyerte el Maria Therésia Rendjét — 's későbbben Oberstlieutenant Tisztséget. — 1794-ben midőn Ő Felsége Németalföldre a' Táborhoz ment, őtet választotta Adjutánsának, 's Mártiusban, Obersteri rangra emelte. 1797-ben General Májorrá, majd Osztályos vezérré, 1799-ben interimalis-Fő Commandírozóvá neveztetett. A' Stockachi Ütközetben nyert győzödelem' fő részese lévén, 's itt kimutatott bátorsága, maga hirtelen feltalálása Feldmarchal-Lieutenantá, 1801-ben pedig Feldmarchal-Lieutenant Mészáros halála által megüresült 10-ik Huszár Regiment Tulajdonosává tették őtet. — A' Hadi Tanáts-számadási General directiójától, melyre 1803-ban emeltetett, elhívta őtet az 1805-ben kiütött háború, melynek végével General Rimontirozás-Inspectorává, azután Linzi Commandánsá, az 1809-beli Táborozáskor pedig Fő Ts. K. Hertzeg Károly mint Generalissimus mellé rendeltetett. Ugyan ezen esztendő végén Haditanátsosnak, 1810-ben valóságos titkos Tanátsosnak, 1811. Erdélyi fő hadi Kormányzónak hirdettetett ki.

1813-ban Szent István Rendje Commandeur-Keresztjével a' Haditanátsnál Vice-Elölülőséggel, 1815-ben a' Betsület Rend arany keresztjével tiszteltetett meg — 1820 Ő Felsége őtet egy Arad Vármegyei jószággal meg ajándékozni 1721-ben, pedig Magyar Nemesek közé számláltatni méltóztatott.

1824-ben inneplett 50 esztendei szolgálata' jubilaeumán volt az a' szerentséje, hogy a' Ts. K. Leopold-Rendje nagy Keresztjével megtiszteltetett, — minekutánna Ő Felségek a' Burkus Király a Veres Sas', — a' Siciliai Király által pedig a' Sz Jarnuarius Rendje Lovagjává kineveztetett volna.

1830-ban a' Status Tanátsban a' Katonai dolgok Osztálya Fejévé tétetett, melly körben alig munkálódott egy évig midőn a' Bétsben is elterjedt Cholera'nak hirtelen gyászos áldozatjává lett, — kípótolhatatlan veszteségével vígaszthatatlan familiájának mely csak az el-Hunytnak halhatatlan ditsőségében leli egy kis enyhülését. — Rend's igazságszeretete fáradhatatlan munkássága nyiltszíve Jóltévősége fennmaradtak a' köz hódolásban — azokat nem képes semmi pusztító nyavalya sírja rothasztó üregébe betemetni.

K i n y i l a t k o z t a t á s.

Az Erdélyi Híradó mellett járó Nemzeti Társalkodó folyó esztendei Febr. 11-kén költ 6 dik számú darabjában, Erdélyi K. Kintstartói Titoknok, és a' Magyar tudós társaság tagja Gróf Kemény Jó'sef Úr neve alatt jött ki egy engemet illető tikkely, mellyben a' nevezett Híradó és Társalkodó redactiójától történt megválásom, hazafi buzgó érzéssel és hozzám csaknem érdemem felett bizonyított jó indulattal ítéltetik meg ugyan, de még is az tulajdonittatik nekem, mintha „ezen lépésem és a' nemzetnek tett ajánlásom változtatása tsupa személyes kedvetlenségből történt volna, valamint Klio név alatt ígért munkám kiadása valódiság nélkül csak pusztá szó lenne.“ Egy fő rangú, mívelt lelkeről szép tudo-

mányjáról ismeretes, és ezekért köz tiszteletben álló hazafitól lett ilyen forma megszóllításomat tsupa halgatással elmellőzni, szinte annyi lenne, mint igazaknak ismerni azokat, a' mik nekem hibául vagynak kitéve. — Nem terjeszkedve ki itt egyátaljában mentségére a' Híradó redactiójától lett megkülömbözéseemnek, melyet a' tisztelt Gróf Úr helyheztetésemet és az ide tartozókat nem ismerve ítelt meg, tsak azt jelentem ki e' honnyi levélben is, hogy ha az Isten egészségemnek és életemnek kedvez, azon historiai kis munkámat, melly a' Híradó mellé vólt szánva, ilyen tzim alatt „Klio, Historiai Zsebkönyv 1832-re, mihelyt azzal készen leszek Kollégyomunk typográphiájában (mellynek új betűi most vagynak érkezöben) külön kiadom, megbövítvé a' többek közt „Erdélynek Magyar Országától lett elválása historiaiájával:“ valamint addig is a' jövő tavaszon, némelly kissebb munkáimat értekezéseimet, elbeszéléseimet, mellyek nagyobb részint a' Társalkodó számára készültek vólt, de a' redactiótól lett megválásom miatt, abban meg nem jelenhettek, egybeszedve Honnyi Kedveskedő neve alatt közre botsátom; melly kis gyűjteményem, különösen a' szép nemnek szentelve a' szív 's lélek nemesítését gyönyörködtetését és erkölts mívelését egyben foglalva tárgyazza. Mind két munkámról annak idejében bővebben fogom tudósítani a' tisztelt olvasó Közönséget. Legyen e' kinyilatkoztatásom kezes addig, hogy e' külön pályán is, a' köz jó ügyében munkás kívánok lenni. —

Kolosvárt Febr. 15-kén 1832.

Szilágyi Ferentz.
Professor.